

Accounting Expertise as a Tool for Verification of Accounting Data in Legal Proceedings

Abstract. Practice shows that in the interaction process, individual participants in economic relations may deliberately not comply with legal norms, thus violating the rights of other entities. This leads to disputes, for the resolution of which the parties go to court and law enforcement agencies. In this regard, law enforcement agencies need an effective tool for verifying accounting data to detect and prevent crimes in the economic and legal sphere. The article's purpose is to substantiate the practicality of using accounting expertise to verify accounting data in legal proceedings. It has been established that the modern practice of forensic accounting expertise is a synthesis of legal and forensic concepts and in practice – methods and techniques. Since all business transactions are reflected in accounting, accounting data is the object of the study of offences of an economic nature. Accounting data are studied to identify traces of economic offences. Thus, law enforcement agencies must have knowledge of economics, accounting, economic control, which are specific to them. An examination carried out during the investigation of a civil or criminal case, when the determination of their circumstances requires special knowledge, acquires procedural features and means, in fact, an investigative action. The main task of accounting expertise is to verify the accounting data provided for research and to establish inconsistencies and contradictions in them, which in practice is proof of the disclosure of economic offences. When considering offences in the economic direction, such an accounting function as the legal protection of business entities is used.

Keywords: accounting expertise, data verification, accounting, expert-accountant, control, legal proceedings.

Suggested Citation

Stelmakh, N. (2022). Accounting Expertise as a Tool for Verification of Accounting Data in Legal Proceedings. *Oblik i finansi*, 1(95), 135-140. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1\(95\)-135-140](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1(95)-135-140)

Бухгалтерська експертиза як інструмент верифікації облікових даних під час процесуальних дій

Анотація. Практика свідчить, що в процесі взаємодії окремі учасники господарських відносин можуть свідомо не дотримуватися правових норм, порушуючи таким чином права інших суб'єктів. Це призводить до виникнення спорів, для вирішення яких сторони звертаються до суду та правоохоронних органів. У зв'язку з цим, для розкриття та запобігання злочинам в економічно-правовій сфері правоохоронні органи необхідно забезпечити дієвими інструментами верифікації даних бухгалтерського обліку. Мета статті – обґрунтувати доцільність застосування бухгалтерської експертизи як інструменту верифікації облікових даних під час процесуальних дій. Виявлено, що сучасна практика судово-бухгалтерської експертизи являє собою синтез правових і криміналістичних понять, а в практичній діяльності – методів і методик. Зважаючи на те, що всі господарські операції відображаються в бухгалтерському обліку, то об'єктом дослідження правопорушень економічного характеру виступають облікові дані. Їх вивчають на предмет виявлення слідів економічних правопорушень. Таким чином, правоохоронні органи повинні володіти знаннями з економіки, бухгалтерського обліку, господарського контролю, що є специфічними для них. Експертиза, що здійснюється під час розслідування цивільної чи кримінальної справи, коли визначення їх обставин потребує спеціальних знань, набуває процесуальних ознак та означає фактично слідчу дію. Головним завданням бухгалтерської експертизи є верифікація даних бухгалтерського обліку, наданих на дослідження, та встановлення невідповідності їй протиріччя у них, що на практиці виступає доказом у розкритті економічних правопорушень. При розгляді правопорушень економічного напрямку знаходить застосування така функція бухгалтерського обліку, як правовий захист суб'єктів господарювання.

Ключові слова: бухгалтерська експертиза, верифікація даних, бухгалтерський облік, експерт-бухгалтер, контроль, процесуальні дії.

¹ Nataliia STELMAKH, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine.

ORCID 0000-0003-4105-2301

E-mail: nataliastelmakh1405@gmail.com (Corresponding author)

Постановка проблеми. Економіка країни – це складна система, що складається з величезної кількості різноманітних структур: виробничих, комерційних, фінансових, інформаційних та ін. Усі вони взаємодіють на основі загальнообов'язкових правових норм здійснення господарської діяльності. Від кожного суб'єкта вимагається дотримання чинного законодавства, щоб забезпечити справедливий розподіл суспільних благ і фінансових ресурсів.

Однак, в процесі взаємодії окремі учасники господарських відносин все ж не виконують цих вимог, порушуючи таким чином права інших суб'єктів. Це призводить до виникнення спорів, для вирішення яких сторони звертаються до суду та правоохоронних органів. У зв'язку з цим, для розкриття та запобігання злочинам в економічно-правовій сфері необхідно забезпечити правоохоронні органи дієвими інструментами верифікації даних бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення та вирішення проблем економічної експертизи зробили провідні українські науковці та практики як економічного, так і юридичного спрямування, зокрема: В.П. Бондар [3], Л.В. Гуцаленко, Л.В. Дікань [4], В.М. Жук, Н.І. Клименко [2], М.Д. Корінко [3], О.В. Кожушко [4], Г.Г. Мумінова-Савіна, В.Д. Понікаров [4], Т.А. Перейминовк [3], В.В. Федчишина [2], А.П. Чередніченко [3].

В той же час, мінливість правового поля та кон'юнктура економічних процесів зумовлюють необхідність періодичного удосконалення організаційно-методичних засад профілактики, виявлення та припинення господарських правопорушень на основі аналізу даних бухгалтерського обліку.

Мета статті – обґрунтування необхідності застосування бухгалтерської експертизи як інструменту верифікації облікових даних під час процесуальних дій.

Викладення основного матеріалу. Економічні та правові відносини між господарюючими суб'єктами різних організаційно-правових форм і державними органами, виникнення нових способів приховування прибутків, викривлення бухгалтерської та фінансової звітності обумовлюють необхідність всебічного дослідження теоретичних, організаційно-методичних аспектів верифікації даних бухгалтерського обліку та звітності суб'єктів економіки.

Розвиток економіки України без адекватного механізму контролю та захисту від протиправних дій створює сприятливі умови для зростання правопорушень у фінансовій сфері. Як наслідок, відбуватиметься зростання частки «тіньової економіки», посилення бюджетної кризи, гальмування розвитку виробництва, загострення соціальних проблем, а також деформація грошових, фінансових, валютних, фондових ринків та інших сфер економіки. Наявність таких явищ в економіці країни, свідчить про існування злочинів економічної

спрямованості, які завдають збитків у величезних розмірах.

За таких умов істотно зростає роль бухгалтерського обліку, як системи всеохоплюючої фіксації усіх господарських операцій. Облік покликаний забезпечити документально обґрунтований контроль всіх аспектів виробничо-фінансової та іншої діяльності організацій, дотримання чинного законодавства при здійсненні комерційних угод, використанням матеріальних, трудових і грошових ресурсів, в розрахунках з постачальниками, клієнтами, державою по податках і прирівняних до них платежах. Важлива особливість бухгалтерського обліку в методологічному відношенні полягає в тому, що він являє собою систему, засновану на первинному документуванні, грошовій оцінці, використанні рахунків та подвійного запису, включає необхідність проведення інвентаризації та складання фінансової (бухгалтерської) звітності. Ці якості та специфічні особливості становлять особливу цінність при проведенні судово-бухгалтерської експертизи.

Сьогодні судово-бухгалтерська експертиза потребує розвитку існуючої системи загальних професійних понять у використанні їх для створення єдиної концепції її наукових основ. Сучасна практика судово-бухгалтерської експертизи являє собою синтез правових і криміналістичних понять, а в практичній діяльності – методів і методик.

Зважаючи на те, що всі господарські операції відображаються в бухгалтерському обліку, то й об'єктом дослідження правопорушень економічного характеру виступають облікові дані. Їх вивчають на предмет виявлення слідів економічних правопорушень. Після занесення викривленої інформації з первинних документів в облікові регистри та звітність можна говорити про наявність ознак правопорушень у всій системі бухгалтерського обліку.

Таким чином, правоохоронні органи повинні володіти знаннями з економіки, бухгалтерського обліку, господарського контролю, що є специфічними для них.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями), бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [12].

Сутність обліку полягає в обслуговуванні потреб суспільства, зокрема у штучно створеній системі для відображення господарської діяльності з метою контролю майна, процесів та зобов'язань [9, с. 84]. Роль бухгалтерського обліку як на рівні окремого суб'єкта господарювання, так і на рівні держави, розкривається через його функції.

При розгляді правопорушень економічного напрямку знаходить застосування така функція бухгалтерського обліку, як правовий захист суб'єктів

господарювання [11, с. 43] Завдяки документальному оформленню матеріальної відповідальності та всіх господарських операцій втілюється дана функція. Саме це є юридичним забезпеченням господарських відносин та допомагає захистити інтереси суб'єктів господарювання. Н.М. Малюга зазначає, що кожна господарська операція виступає юридичним актом, що включає зобов'язання і права особи, яка отримала щось [10, с. 115].

В господарській діяльності підприємства бухгалтерський облік виконує такі функції, як інформаційна, контрольна та аналітична.

Однією з найважливіших функцій бухгалтерського обліку є інформаційна. Завдяки їй власник володіє інформацією про стан, місце зберігання майна, матеріально відповідальних осіб, закріплених за певним об'єктом. На базі такої інформації приймаються відповідні рішення.

Завдання інформаційної функції наступні:

– задоволення всіх потреб системи управління в інформації про факти господарської діяльності;

– відображення інформації таким чином, щоб на базі кількісних даних можна було отримати достовірну, якісну характеристику господарської діяльності підприємства.

Для задоволення потреб користувачів інформація має відповідати таким критеріям: правдивість, об'єктивність, своєчасність та оперативність. Саме це дозволяє швидко оперувати даними та приймати управлінські рішення.

Крім збору та реєстрації інформації, бухгалтерський облік забезпечує ще й поточний контроль наданої інформації користувачам. Контрольна функція обліку полягає у здійсненні контролю через документування на різних стадіях господарювання, аналіз всіх деталей діяльності підприємства, прийняття виважених управлінських рішень. Всі дані документів, облікових записів і бухгалтерських звітів підлягають внутрішньому та зовнішньому контролю. Завданням системи внутрішнього контролю, що організована керівництвом, є підтвердження упорядкування та правильного ведення господарської діяльності, реалізації рішень керівництва підприємства.

Контрольна функція обліку має велике значення в умовах розвитку ринкових відносин та наявності різних форм власності. Працівники бухгалтерії контролюють збереження, наявність та рух майна, правильність та своєчасність розрахунків із державою та іншими суб'єктами господарювання. За даними бухгалтерського обліку здійснюють попередній, поточний та наступний контроль всієї діяльності підприємства.

Аналітична функція бухгалтерського обліку полягає в забезпеченні аналітичних служб підприємства повною і достовірною інформацією для цілей проведення аналізу виробничо-господарської діяльності за допомогою інструментарію бухгалтерського обліку. Аналітичні дані необхідні в розрізі потреб користувачів облікової інформації, які, в свою чергу, її аналізують та приймають відповідні

управлінські рішення. Отже, аналітична функція дозволяє вивчити перспективи розвитку суб'єкта господарювання, визначити недоліки діяльності та шляхи їх усунення у всіх напрямках господарської діяльності.

Експертиза, що здійснюється під час розслідування цивільної чи кримінальної справи, коли визначення їх обставин потребує спеціальних знань, набуває процесуальних ознак та означає фактично слідчу дію.

Практична необхідність судово-бухгалтерської експертизи обумовлена тим, що слідчим часто складно виявляти викривлення фактів економічної діяльності підприємства і порушень фінансової дисципліни, які завдають істотної шкоди суб'єктам господарювання. Отже, судово-бухгалтерська експертиза є важливим засобом збирання доказів по багатьох кримінальних і цивільних справах про порушення і зловживання. Кваліфікований висновок експерта-бухгалтера допомагає встановити об'єктивні факти та прийняти неупереджене судове рішення. Загальним завданням бухгалтерської експертизи є доведення або спростування ситуацій, що належать до сфери господарської діяльності, та часто виявляються фінансово-економічним збитком громадянам, організаціям чи державі.

Крім того, судово-бухгалтерська експертиза є формою контролю достовірності попередніх ревізій, перевірок, ревізій, верифікації даних іншої інформації, представленої сторонами для встановлення фактичних відомостей господарської діяльності. Мета бухгалтерської експертизи, як форми контролю, – використання спеціальних знань у судочинстві, регламентованих процесуальним законодавством.

Використання економічної експертизи як одного з інструментів верифікації даних бухгалтерського обліку, чи узгодження суспільних і національних інтересів, чи розслідування економічних злочинів є необґрунтовано одностороннім та обмеженим [14].

Наслідком розвитку інституційного середовища є зміни економіко-правових відносин між господарюючими суб'єктами. Зростає кількість судових справ, що пов'язані з економічними питаннями. У зв'язку з цим зростає затребуваність економічної (бухгалтерської) експертизи, яка все частіше застосовується не лише в рамках кримінальних справ, але й в цивільному та арбітражному судочинстві.

Складність розслідування економічних правопорушень спричинена тим, що вони вимагають від слідчого поринати в систему господарювання, у процеси економічної діяльності суб'єктів господарювання. Перш за все, це складні та приховані зловживання та операції з ухилення від сплати податків, які відображаються в даних бухгалтерського обліку та відзначаються «раціоналізацією» технічних і технологічних процесів, формуванням невстановлених запасів сировини, неналежним фінансуванням різноманітних господарських операцій. Тому без використання

спеціальних знань розслідувати економічні злочини неможливо [2].

Головним завданням бухгалтерської експертизи є верифікація даних бухгалтерського обліку, наданих на дослідження, та встановлення невідповідності й протиріччя у них, що на практиці виступає доказом у розкритті економічних правопорушень.

На підставі виявлення будь-яких злочинних дій, здійснених у процесі господарської діяльності, економічна експертиза виходить з передумови об'єктивності відображення даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Об'єктивність такого відображення є однією з ознак правопорушень, що проявляються при дослідженні обліково-експертної інформації. Отже, економічна експертиза є одним з інструментів виявлення правопорушень в системі бухгалтерського обліку, яка вибудовувалась на дослідженні первинних документів, облікових регістрів та фінансової звітності.

Джерела інформації мають особливий статус в бухгалтерській експертизі, оскільки є обов'язковою частиною формування доказової бази розслідуваного порушення. Крім того, певні обставини розслідуваної справи можуть бути доведені лише за наявності оригіналів документів, бухгалтерських записів та фінансової звітності. Зміст предмету бухгалтерської експертизи визначає вибір і порядок застосування методів, прийомів і процедур експертів-бухгалтерів. Методика є суттєвою ознакою бухгалтерської експертизи і при її провадженні – це одна з її найважливіших складових. При цьому враховується специфіка досліджуваних об'єктів, характер інформаційних джерел, які вилучаються з речових доказів, наданих експерту-бухгалтеру, правова процедура бухгалтерської експертизи.

При проведенні економічної експертизи саме метод є інструментом для вирішення завдань (питань), поставлених на її розгляд. Проте, для якісної роботи експерту необхідно володіти знаннями не лише з бухгалтерського обліку, контролю, аналізу, але й специфіки діяльності підприємства. Отож можна стверджувати, що невірно вибрана методика для експертного дослідження має суттєвий вплив на його результати. Наслідком цього є неправильний висновок або хибне (неякісне) оформлення результатів економічної експертизи, оскільки при зазначених факторах висновок може бути просто не прийнято як доказ або спростована його достовірність.

Формальним (речовим) результатом дослідження експерта є висновок. Висновок експерта – єдина процесуальна форма, в якій експерт доводить своє узагальнення по дослідженню до відома органу або особи, яка призначила експертизу [6]. Висновок експерта не можуть замінити його усні відповіді під час допиту на слідстві чи суді. Сутність висновку експерта полягає в тому, що за допомогою цього доказу органи досудового розслідування і суд

отримують можливість використовувати його в процесі встановлення істини по справі.

Відповідно до нормативних документів та практичного досвіду експертний висновок складається з трьох частин (вступної, дослідницької та заключної) і повторює послідовність проведеного дослідження. Основу змісту висновку за наслідками проведення економічної експертизи становлять виявлені в ході дослідження економічні (бухгалтерські, фінансові) факти, застосована експертом економістом методика і набір використовуваних прийомів, наукове обґрунтування (наукові положення, що пояснюють сутність встановлених експертом фактів), узагальнення. Однак, встановлені законодавством положення відносяться переважно до вступної частини, так як розкривають організаційні аспекти проведення даної експертизи.

Джерела інформації для здійснення експертизи повинні бути надані та оформлені належним чином. Також, необхідний обов'язковий опис переліку документів, які подаються на проведення економічної експертизи, тому що в більшості випадків дані джерела інформації мають великий обсяг. Іншими словами, систематизація досліджуваної документальної інформації про облікові і розпорядчі документи – це гарантія ефективності отриманих результатів, що дозволяє у встановлені терміни виявити відсутні джерела інформації для складання повного, кваліфікованого та об'єктивного висновку і, можливо, скоротити терміни проведення економічної експертизи, а також дає можливість виключити випадки втрати інформаційних об'єктів експертного дослідження.

Висновки. Таким чином, судово-бухгалтерська експертиза є одним з важливих інструментів попередження та викриття певних протизаконних дій та стає все більш затребуваною в наш час. Бухгалтерський облік як система реєстрації процесів з метою контролю, є ключовою інформаційною складовою для встановлення наявності та кількості незаконних дій в економічній сфері; проте, у деяких випадках, облікові процедури можуть бути використані суб'єктами господарювання як інструмент приховання правопорушень і злочинних діянь. Незважаючи на таку двояку ситуацію, використання судово-бухгалтерської експертизи для виявлення порушень і зловживань є безальтернативне. Адже лише на основі вивчення певних показників даних бухгалтерського обліку можна визначити механізм здійснення злочинів економічного характеру або їхнього приховання, об'єктивно та обґрунтовано класифікувати їх за причинами і способами здійснення, розкрити різні ознаки, що дозволяють виявити їхнє походження та, у зв'язку з цим, розробити правильну та кваліфіковану методику розкриття різноманітних правопорушень.

4 Список використаних джерел

1. Бугай Н. О. Судово-бухгалтерська експертиза як складова економічного контролю: сьогодення та майбутнє. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2014. Вип. 2(11). С. 62–70.
2. Клименко Н. І., Федчишина В. В. Судово-економічна експертиза: сучасний стан і актуальні питання. *Криміналістичний вісник*. 2016. № 1. С. 56–61.
3. Корінько М. Д., Бондар В. П., Переймишовк Т. А., Чередніченко А. П. Судова бухгалтерська експертиза: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; за ред. М. Д. Корінька. Київ: ТОВ «Август Трейд», 2015. 292 с.
4. Дікань Л. В., Понікаров В. Д., Кожушко О. В. Судово-економічна експертиза: навчально-практичний посібник; за ред. Л. В. Дікань. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 221 с.
5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 26.02.2022).
6. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 09.08.1998 р. №53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0705-98> (дата звернення: 26.02.2022).
7. Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: Наказ Міністерства юстиції України від 02.10.2008 р. № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08> (дата звернення: 26.02.2022).
8. Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 р. №595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF> (дата звернення: 26.02.2022).
9. Пушкар М. Філософія обліку: монографія. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 157 с.
10. Малюга Н. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2005. 548 с.
11. Кірейцев Г. Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: [монографія]. Житомир: ЖДТУ, 2007. 236 с.
12. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 26.02.2022).
13. Стельмах Н. Методичне забезпечення судово-бухгалтерської експертизи в сільському господарстві: стан та перспективи. *Економічний дискурс*. 2021. Вип. 3-4. С. 57-63.
14. Бугай Н. Економічна експертиза як інструмент доказів отриманих результатів. *Економічний дискурс*. 2019. Вип. 3. С. 15-23.
15. Натуркач Н. Посилення організаційно-методичних засад проведення бухгалтерської експертизи. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 1. С. 63–66.

4 References

1. Buhai, N. O. (2014). Sudovo-bukhhalterska ekspertyza yak skladova ekonomichnoho kontroliu: sohodennia ta maibutnie [Forensic accounting expertise as a component of economic control: present and future]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, 2(11), 62–70.
2. Klymenko, N. I., Fedchyshyna, V. V. (2016). Sudovo-ekonomichna ekspertyza: suchasnyi stan i aktualni pytannia [Forensic economic expertise: current state and current issues]. *Kryminalistychnyi visnyk*, 1, 56–61.
3. Korinko, M. D., Bondar, V. P., Pereimyovok, T. A., Cherednichenko, A. P. (2015). Sudova bukhhalterska ekspertyza [Forensic accounting expertise]. Kyiv: TOV “Avhust Treid”.
4. Dikan, L. V., Ponikarov, V. D., Kozhushko, O. V. (2017). Sudovo-ekonomichna ekspertyza [Forensic accounting expertise]. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia.
5. Verkhovna Rada Ukrainy. (25.02.1994). Pro sudovu ekspertyzu: Zakon Ukrainy [On forensic examination: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
6. Ministerstvo yustytysii Ukrainy. (09.08.1998). Pro zatverdzhennia Instrukttsii pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen [On the approval of the Instructions on the appointment and conduct of forensic examinations and expert studies and Scientific and methodological recommendations on the preparation and appointment of forensic examinations and expert studies]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0705-98>
7. Ministerstvo yustytysii Ukrainy. (02.10.2008). Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Reiestru metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [On the approval of the Procedure for maintaining the Register of forensic examination methods]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08>
8. Kabinet Ministriv Ukrainy. (02.07.2008). Poriadok atestatsii ta derzhavnoi reiestratsii metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [Procedure for attestation and state registration of methods of conducting forensic examinations]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF>
9. Pushkar, M. (2002). Filosofiia obliku [Accounting philosophy]. Ternopil: Kart-blansh.

10. Maliuha, N. (2005). Bukhhalterskyi oblik v Ukraini: teoriia y metodolohiia, perspektyvy rozvytku [Accounting in Ukraine: theory and methodology, development prospects]. Zhytomyr: ZhDTU.
11. Kireitsev, H. H. (2007). Rozvytok bukhhalterskoho obliku: teoriia, profesiia, mizhpredmetni zviazky [Development of accounting: theory, profession, interdisciplinary connections]. Zhytomyr: ZhDTU.
12. Verkhovna Rada Ukrainy. (16.07.1999). Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy [On accounting and financial reporting in Ukraine: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
13. Stelmakh, N. (2021). Metodychne zabezpechennia sudovo-bukhhalterskoi ekspertyzy v silskomu hospodarstvi: stan ta perspektyvy [Methodical provision of forensic accounting expertise in agriculture: status and prospects]. *Ekonomichnyi dyskurs*, 3-4, 57-63.
14. Buhai, N. (2019). Ekonomichna ekspertyza yak instrument dokaziv otrymanykh rezultativ [Economic expertise as a tool for evidence of obtained results]. *Ekonomichnyi dyskurs*, 3, 15-23.
15. Naturkach, N. (2011). Posylennia orhanizatsiino-metodychnykh zasad provedennia bukhhalterskoi ekspertyzy [Strengthening the organizational and methodical foundations of accounting expertise]. *Oblik i finansy APK*, 1, 63–66.